

1900	177	100
1910	112	178
1930	202	79
16. <i>Nová Ďala</i> ³ (slov.-maďar. obec v okrese Stará Ďala ⁴):		
Rok:	Slováci:	Maďari:
1880	806	125
1900	718	317
1910	95	1 050
1930	1 437	56

Podobne by sme mohli uviesť celé desiatky obcí nielen z etnického rozhrania slovenského, ale i z nemecko-maďarského etnického rozhrania v Burgenlande.

Každému nepredpojatému pozorovateľovi je na prvý pohľad jasné, že výsledky maďarského sčítania ľudu z roku 1910 nie sú výrazom skutočných pomerov, ale výrazom *výroby papierových Maďarov*, ktorí v skutočnosti neexistovali.

Podobným dokladom nespoľahlivosti maďarskej štatistiky z roku 1910 sú i dáta o počte Maďarov v niektorých mestách v čisto slovenskom etnickom území. I tam sa podľa maďarskej štatistiky z roku 1910 objavili celé množstvá Maďarov, akokoľvek ich tam v skutočnosti vôbec nebolo.

Uvádzame nasledujúce obce:⁵

1. *Brezno nad Hronom*:

Rok:	počet Maďarov:
1900	406
1910	1 010
1930	65

SNA, SL, kart. 71, fasc.: Národnostné pomery na východnom Slovensku. Kópia, strojopis.

¹Sebastovce.

²Zemplínský Branč.

³Dulovec.

⁴Hurbanovo.

⁵Koniec dokumentu sa nezachoval.

11. október, 14.00. Komárno.

Záznam z rokovania česko-slovenských expertov o maďarských územných požiadavkách a o vypracovaní stanoviska česko-slovenskej delegácie.

Houdek: Zahájil schôdzu a zrekapituloval priebeh dopoludňajšieho jednanja slovenských expertov. Odporučoval, že sa treba postaviť na určité stanovisko a podľa neho vypracovať slovenský návrh. Sám odporučuje, aby bola táto čiara rozdelená na určité sektory a bral sa ohľad pri jej stanovení nielen na stanovisko národnostné, ale aby sa prizeralo na stanovisko hospodárske, strategické a dopravné.

Danihel: Odporučuje, aby touto konkrétnou prácou bola poverená redakčná komisia.

Zatko: Pripomína, že boli určení štyria stáli experti¹, ktorí prevezmú úlohu túto čiaru vypracovať. *Rapant:* Upozornil, že nás síce Mníchovská dohoda viaže, ale neviaže nás berlínska interpretácia. Nemôžeme súhlasiť so stanoviskom maďarským, aby bola za základ vzatá štatistika z roku 1910. Československú štatistiku z roku 1930 zas nechcú uznať Maďari. Prijateľnejšie by bolo vziať pre nás za základ neutrálny rok 1880. Musíme doviest' maďarský návrh a eventuality návrh náš na spoločného menovateľa.

Droppa: Pripomína význam Dunaja a žiada, aby československá delegácia trvala na prístupe k Dunaju². Upozorňuje na incident, ktorý sa stal na československých lodiach v Budapešti, keď prístavný kapitán v Budapešti zadržal československé lode plávajúce na medzinárodnom toku Dunaja.³ Žiada, aby československá delegácia žiadala bezodkladné vybavenie tohto incidentu.

Granatier: V Komárne ako za základ navrhuje toto: Mohlo by sa uvažovať, aby Maďarom bol postúpený Žitný ostrov s tým, že budú premiestnení slovenskí kolonisti, že bude Československu zabezpečený slobodný prístav v Komárne. Považuje za úplne vylúčené, aby sa bolo možné zriecť Bratislavy. Ďalej sa môže považovať za základňu odstúpenie okresu Stará Ďala⁴, Parkan⁵, Želiezovce, časť lučeneckého a časť levického okresu. Keby sa veľmi naliehalo, mohli by sa pustiť Levice. Otázka ipel'ského úseku môže ostať otvorená. Odstúpiť sa ďalej môže okres feledínsky⁶, časť tornaľského, ovšem s tým, že sa musíme držať Plešiveca. Bez námietky možno pustiť okres moldavský. Na východe by sa to týkalo okresu Kráľovský Chlmec. Musíme však držať trať Nové Zámky. Stratili by sme tu 15 - 20 slovenských dedín. Na druhej strane by to však mohlo byť rekompenciou za maďarské obce ako je Kálnica, Galanta atď. *Ing. Viest:* Upozorňuje, že v každom prípade musíme držať trať Nové Zámky, pretože my ju potrebujeme, kdežto Maďari nie sú odkázaní ani na stanicu, ani na výtopňu. V Komárne budeme musieť žiadať slobodný prístav.

Granatier: Pripomína, že pri korektúre hraníc nemôže byť ani reči o Košiciach.

Zatko: Musíme sa dohodnúť na objektívnom stanovisku. Okresy so 75 % maďarskou väčšinou pripadnú Maďarsku. Pričom sa bude pokračovať tak, aby severné časti, kde prevažuje živel slovenský, zostávali pri Slovensku.

Rapant: Dôvodí, aby pri tvorení a pri uplatnení našich návrhov argumentovalo sa len princípom národnostným. Ostatné dôvody necháme si len pre seba.

Fábry: Maďarom nemôže pripadnúť celý Žitný ostrov. Nemecké obce okolo Bratislavy musia nám zostať. Upozorňuje, že treba pri ohraničovaní brať zreteľ i na bonitu pôdy.

Po debate sa porada dohoduje na tom, aby bola určená pre ďalšiu prácu hlavných expertov táto generálna línia: Okresy so 75 % maďarskou väčšinou pripadnú Maďarsku. Hraničná čiara sa bude viesť tak, aby čo najmenej Maďarov zostalo v Československu a aby pri jej určení bol braný zreteľ na všetky podmienky hospodárske, komunikačné a iné. Takto berúc za základ štatistiku z roku 1930 priblížime sa vlastne k štatistike z roku 1880 a môžeme ju prezentovať Maďarom ako prijateľnú bázu⁷.

AMZV ČR, PrS, kart. 61, fasc. 2, č. 143.437/38. Kópia, strojopis.

SNA, VDP MZV ČSR, kart. 2, fasc. MKRVSK, č. VII b, Kópia, strojopis.

¹ Za expertov česko-slovenskej delegácie boli menovaní: P. Zatko, P. Horváth, F. Houdek, pplk. A. Malár. AMZV ČR, PrS, kart. 60, č. 141.406/II-4/38.

² Pozri dok. č. 63.

³ Pozri dok. č. 38, pozn. 1.

⁴ Hurbanovo.

⁵ Štúrovo.

⁶ Jesenské a okolie.

⁷ Experti sformulovali svoje návrhy v nasledujúcich bodoch: „1. Územné ústupky len po dohode s Malou dohodou, menovite s Rumunskom, 2. Národnostné rozvrstvenie podľa štatistiky z roku 1930. Ak maďarská delegácia to neprijme, rok 1880, 3. Okamžité zastavenie propagandy proti ČSR rádiom, 4. Prepustenie lodného parku, 5. Slovenskou ligou postavené školy ako súkromný majetok, 6. Otázka slovenských kolónií.“ SNA, SL, kart. 72, fasc.: Rozličnosti o rokovani v Komárne.

Október, Praha

Expertíza ministerstva zahraničných vecí o význame Žitného ostrova pre Č-SR a z hľadiska plavby po Dunaji pre potreby rokovania s Maďarskom.

Ministerstvo zahraničných vecí upozorňuje pro nastávající jednání s Maďarskem na důležitost toho, aby Československu byl zachován Velký Žitný ostrov až do Komárna, včetně přístavu Komárenského.

Důvody:

1. Plavba po Dunaji proti proudu je zabezpečena za všech okolností toliko do Komárna. Mezi Komárnem a Bratislavou jsou vodní stavy nejisté, jsou zde brody, nánosy, které zdvihují dno Dunaje, takže za nižších vodních stavů by těžší čluny nemohly s plným nákladem jeti až do Bratislavy, musely by být odlehčovány, resp. zboží překládáno.

2. Jen při zachování Komárna budeme moci i nadále ovládat ústí Váhu, důležité jak pro vodní spoj s vnitřním Slovenskem, tak i z důvodů strategických.

3. Z Komárna vede přímé spojení železniční přes Nové Zámky – Vrútky – Žilinu do Polska. Veškeré transporty polského uhlí na Balkán a Východ jsou touto cestou z Polska do komárenského přístavu.

4. Hlavní plavební dráha dunajská jde jižním korytem Dunaje, tedy pod Žitným Ostrovem, takže ztrátou Žitného Ostrova bychom prakticky ztratili celý Dunaj až na Bratislavu. Žitný Ostrov je velmi málo obydlen, bývá velmi často zaplaven velkými vodami, takže nemá pro Maďarsko také velké hospodářské ceny, že by na jeho odstoupení muselo trvat z jiných důvodů než prestižních.

Poněvadž již z všeobecně platných důvodů taktických a politických musíme vyvinout při jednání s Maďary otázku recipacity, to jest otázku Slováků v Maďarsku, lze postupovat tak, že by se nabídla výměna obyvatelstva v tomto pro nás tak důležitém úseku.

AMZY ČR, KV, kart. 46, fasc.: Jednání s Maďarskem 1938, bez č. Originál, strojopis.

11. október, 15.00, Komárno.

Záznam z III. plenárneho zasadnutia česko-slovenskej a maďarskej vládnej delegácie, týkajúci sa výmeny názorov na maďarské územné požiadavky, na otázku prípravy česko-slovenského protinávratu a na pohraničné incidenty.